

THE ROLE OF USING GROUP DISCUSSION METHOD IN TEACHING HO CHI MINH THOUGHT TO DEVELOP STUDENT'S PROBLEM SOLVING CAPACITY

Vu Thi Thuy*, Pham Thi Huyen

TNU - University of Education

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 24/5/2022	Currently, the new perspective on good teaching is to make students want to learn, know how to learn and learn effectively. Organizing group discussions in teaching in the direction of capacity development is not only a form of promoting the active, self-disciplined and positive role of learners in the process of self-study and self-research but also training students' professional competencies according to the output standard framework of the discipline. Therefore, the group discussion method in teaching Ho Chi Minh Thought has been clarified by many scientific works, but there have not been any direct studies on the role of this method in teaching Ho Chi Minh's Thought to develop problem-solving capacity for students. By analyzing and synthesizing the research problem, we went into the general theory of using the group discussion method in teaching Ho Chi Minh Thought in order to develop problem-solving capacity for students; based on the content and characteristics of the subject, determined the general and specific competencies. On that basis, the article clarifies the role of using group discussions in teaching Ho Chi Minh Thought to develop students' problem-solving capacity to see that the research problem is especially important when universities are placing urgent requirements in innovating teaching methods oriented towards capacity development.
Revised: 24/6/2022	
Published: 24/6/2022	
KEYWORDS	
Method	
Role-playing method	
Capacity	
Problem-solving capacity	
Ho Chi Minh Thought	

VAI TRÒ CỦA VIỆC SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP THẢO LUẬN NHÓM TRONG GIẢNG DẠY MÔN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ CHO SINH VIÊN

Vũ Thị Thuý*, Phạm Thị Huyền

Trường Đại học Sư phạm - ĐH Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO	TÓM TẮT
Ngày nhận bài: 24/5/2022	Hiện nay, quan điểm mới về dạy tốt là làm cho sinh viên muốn học, biết cách học và học có kết quả. Tổ chức thảo luận nhóm trong dạy học theo hướng phát triển năng lực là hình thức vừa phát huy được vai trò chủ động, tự giác, tích cực của người học trong quá trình tự học, tự nghiên cứu; vừa thông qua hình thức này rèn luyện ở sinh viên những năng lực nghề nghiệp theo khung chuẩn đầu ra của ngành học. Do đó, luận bàn về phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh đã được nhiều công trình khoa học làm sáng tỏ, song nghiên cứu một cách trực tiếp về vai trò của phương pháp này trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên vẫn chưa có công trình chuyên sâu nào. Qua việc phân tích, tổng hợp vấn đề nghiên cứu, chúng tôi đi vào khái quát lý luận chung về sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên; căn cứ vào nội dung và đặc điểm của môn học xác định những năng lực chung và năng lực đặc thù. Trên cơ sở đó, bài viết làm rõ vai trò của việc sử dụng thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên để thấy rằng, vấn đề nghiên cứu có ý nghĩa đặc biệt quan trọng khi mà các trường đại học đang đặt ra yêu cầu cấp bách trong tự duy đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực.
Ngày hoàn thiện: 24/6/2022	
Ngày đăng: 24/6/2022	
TỪ KHÓA	
Phương pháp	
Phương pháp đóng vai	
Năng lực	
Năng lực giải quyết vấn đề	
Tư tưởng Hồ Chí Minh	

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.6041>

* Corresponding author. Email: vuthuy.dhsptn@gmail.com

1. Giới thiệu

Thực trạng dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường đại học hiện nay đã đạt được rất nhiều nhiều thành tựu quan trọng nhằm hiện thực hoá mục tiêu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục. Tuy nhiên, để phát huy những thành tựu, khắc phục một số hạn chế đang tồn tại, cần đòi hỏi có nhiều biện pháp khác nhau, trong đó có việc đổi mới cách tiếp cận dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh theo định hướng nội dung sang dạy học theo định hướng phát triển năng lực, chú trọng đến người học thông qua việc phát triển toàn diện phẩm chất, nhân cách và khả năng ứng dụng tri thức đã học vào giải quyết các tình huống thực tiễn trong cuộc sống. Trong quá trình này, dưới sự tổ chức, hướng dẫn của giáo viên, người học chủ động tham gia vào các hoạt động học tập để từng bước hình thành, phát triển cho bản thân những năng lực cần thiết. Để đạt được mục tiêu này, giáo viên bộ môn phải lựa chọn, sử dụng phương pháp dạy học có thể mạnh trong việc phát triển năng lực cho người học, trong đó đặc biệt phải kể đến phương pháp thảo luận nhóm. Vì vậy, luận bàn về phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học nói chung và dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên đã có nhiều công trình nghiên cứu ở các bình diện sau:

Tác giả Trần Thu Huyền đã nhấn mạnh vai trò của thảo luận nhóm, “Một mặt, phương pháp này giúp cá nhân thỏa mãn nhu cầu giao tiếp. Mặt khác, sự hứng khởi làm tăng hiệu suất làm việc sẽ xuất hiện do có sự hợp tác chặt chẽ giữa các thành viên trong nhóm” [1]. Điều này tiếp tục được khẳng định trong công trình nghiên cứu của tác giả Tạ Thị Thúy Ngân khi đề xuất và tiến hành thực nghiệm trong giảng dạy môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin trong các trường đại học, cao đẳng [2].

Với cách tiếp cận cụ thể về những năng lực cần phát triển cho người học, một số công trình nghiên cứu đã bàn đến những năng lực mà dạy học hướng tới như: Năng lực giải quyết vấn đề, năng lực tự học, năng lực tư duy, năng lực sáng tạo. Nghiên cứu việc phát triển năng lực giải quyết vấn đề có các tác giả như: Từ Đức Thảo, Nguyễn Thị Hương Trang. Các công trình nghiên cứu này đều tìm hiểu về cơ sở lý luận và thực tiễn của việc dạy học các môn học cụ thể nhằm phát triển năng lực phát hiện và giải quyết vấn đề, tiến hành thực nghiệm và đưa ra các giải pháp cơ bản để thực hiện hiệu quả trong quá trình giảng dạy [3], [4].

Tác giả Mai Thu Trang đã luận bàn về biện pháp nâng cao hiệu quả sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam để từ đó góp phần nâng cao hiệu quả của môn học. Đồng thời, tác giả đã chỉ rõ một số nhân tố ảnh hưởng đến việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam theo định hướng phát triển năng lực hiện nay [5], [6].

Tác giả Lê Thùy Linh đã cho rằng mục tiêu quan trọng của dạy học chính là hình thành năng lực thực hiện cho người học. Để đáp ứng được điều đó, tác giả cho rằng “có bốn kiểu tổ chức dạy học theo tiếp cận năng lực thực hiện bao gồm: dạy học định hướng hành động, dạy học theo hợp đồng, dạy học theo dự án, dạy học vi mô. Trong các kiểu tổ chức này, dạy học theo dự án được đánh giá cao. Dạy học theo dự án nhất thiết phải kết hợp với thảo luận nhóm để có thể hoàn thành nhiệm vụ mà bài học đặt ra” [7].

Trong công trình nghiên cứu của tác giả Trần Thị Mai Phương đã khẳng định, thảo luận nhóm là một trong số những phương pháp dạy học có rất nhiều ưu điểm. Việc sử dụng phương pháp này sẽ tăng cường tính tích cực, chủ động của sinh viên, giúp sinh viên tập trung vào bài học, phát triển các kỹ năng tư duy và óc phê phán, các kỹ năng giao tiếp và xã hội quan trọng khác [8].

Tác giả Đặng Thị Mai đã làm rõ ý nghĩa của việc vận dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học Tư tưởng Hồ Chí Minh; việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm kết hợp với các kỹ thuật dạy học; đặc biệt là việc kết hợp phương pháp thảo luận nhóm với phương pháp nghiên cứu trường hợp trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh để mang lại tính hiệu quả cao đối với môn học [9]-[11].

Có thể thấy, những công trình nghiên cứu nêu trên ở những bình diện khác nhau đã đề cập một cách trực hoặc gián tiếp để làm rõ vai trò, biện pháp sử dụng phương pháp thảo luận nhóm

nhằm nâng cao tính hiệu quả trong dạy học. Tuy nhiên, các công trình nghiên cứu về cơ bản mới chỉ dừng lại ở bước làm rõ việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm nằm trong chương trình định hướng nội dung hoặc có nghiên cứu về phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học theo định hướng năng lực nhưng cũng chưa mang tính cụ thể, đặc biệt là việc sử dụng phương pháp này để phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên. Trên cơ sở làm rõ lý luận chung của việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên, bài viết sẽ tập trung gợi dẫn và luận giải vai trò của việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh để phát triển năng lực người học và tạo hứng thú học tập cho sinh viên.

2. Phương pháp nghiên cứu

Để triển khai và giải quyết nhiệm vụ nghiên cứu được đặt ra, tác giả đã sử dụng phương pháp tổng kết kinh nghiệm giáo dục để nghiên cứu các bài báo, công trình khoa học, báo cáo nhằm khái quát hóa kinh nghiệm của các nhà nghiên cứu; lấy đó làm căn cứ khoa học cho việc làm sáng tỏ cơ sở lý luận về sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên.

Tác giả sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh để luận giải những nội dung, đặc điểm của môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh, đồng thời xác định cấu trúc của khung năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên, từ đó góp phần nâng cao năng lực của sinh viên và chất lượng dạy học đối với môn học này ở các trường đại học. Trên cơ sở khung lý luận, tác giả đã sử dụng phương pháp tổng hợp, khái quát hóa để luận chứng làm rõ được vai trò của việc sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên. Với tính hướng đích góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy và học môn học theo định hướng phát triển năng lực hiện nay.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Lý luận chung về sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên

3.1.1. Khái niệm công cụ

Khái niệm thảo luận nhóm

Trong dạy học, thảo luận nhóm là khi hai hoặc nhiều người cùng trao đổi ý kiến bằng ngôn ngữ, lời nói. Tác giả Phạm Viết Vượng khi nghiên cứu về thảo luận nhóm đã khẳng định: “Phương pháp thảo luận nhóm là một phương pháp dạy học trong đó lớp học được chia thành các nhóm để học sinh trong nhóm tích cực nghiên cứu, chủ động thảo luận các nhiệm vụ học tập để đạt được mục tiêu học tập dưới sự hướng dẫn của giáo viên” [12].

Cùng nghiên cứu về khái niệm thảo luận nhóm, tác giả Nguyễn Hữu Châu khái quát: Học là quá trình cá nhân tự kiến tạo kiến thức cho mình nhưng đó là những kiến thức thông qua tương tác với các cá nhân khác, với xã hội và thực tiễn mà có. Từ quan niệm về học, quan niệm về hoạt động dạy và phương pháp dạy học thay đổi. Hoạt động dạy là hoạt động của giáo viên nhằm tổ chức và hướng dẫn hoạt động học của người học, để họ tự khám phá và thực hiện nhiệm vụ học của mình. “Thảo luận là sự trao đổi giữa các nhóm học sinh để cùng giải quyết một vấn đề nêu ra” [13].

Từ những nghiên cứu nêu trên, phương pháp thảo luận nhóm có thể hiểu một cách khái quát là một hình thức dạy học, trong đó để đạt được mục tiêu dạy học thì người học phải làm việc cùng nhau. Thông qua phương pháp thảo luận nhóm, người học được trực tiếp trao đổi nhận thức, quan điểm của bản thân để làm rõ một vấn đề nào đó hoặc tham góp những ý tưởng làm giàu thêm kiến thức về các nội dung phù hợp với hoạt động đào tạo. Phương pháp thảo luận nhóm lấy mối quan hệ tác động qua lại giữa học sinh với học sinh làm trung tâm của quá trình dạy học dưới sự chỉ đạo, hướng dẫn của giáo viên nhằm phát triển tri thức, kỹ năng, thái độ tích cực đặc biệt là kỹ năng hợp tác, làm việc theo nhóm.

Đặc điểm cơ bản nhất của phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học là sự hợp tác nhóm. Có nhiều dấu hiệu cụ thể để xác định việc hợp tác nhóm như: Có sự phụ thuộc tích cực, có sự tương tác trực diện, trách nhiệm cá nhân cao. Vì vậy, để sử dụng tốt phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học, giảng viên và sinh viên cần hiểu rõ các kỹ năng làm việc nhóm cơ bản như: Kỹ năng tổ chức hợp nhóm, kỹ năng giải quyết xung đột, sử dụng hợp lý các kỹ năng xã hội.

Như vậy, sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học có rất nhiều tiềm năng hình thành và phát triển các nhóm kỹ năng cho sinh viên. Khi những kỹ năng trên trở nên thuần thục thì ra trường các em sẽ có năng lực làm việc và giải quyết tốt các công việc được giao, đáp ứng yêu cầu của xã hội.

** Các hình thức của thảo luận nhóm*

- Một là, nhóm nhỏ thông thường.

Giảng viên chia lớp học thành các nhóm nhỏ từ 3 đến 5 người để thảo luận một vấn đề ngắn với thời gian ít sau đó đưa ra kết quả thảo luận của nhóm mình. Đây là hình thức thường được kết hợp với các kỹ thuật dạy học trong một bài học, tiết học. Nội dung thảo luận thường là các vấn đề nhỏ, diễn ra trong khoảng thời gian ngắn.

- Hai là, nhóm “rì rầm”

Giảng viên chia lớp học thành các nhóm cực nhỏ từ 2 đến 3 người (thường cùng bàn). Các nhóm trao đổi thì thầm tại chỗ trong 2 đến 3 phút để thống nhất trả lời một câu hỏi, giải quyết một vấn đề, nêu một ý tưởng, thái độ. Giảng viên cho lần lượt các nhóm trả lời câu hỏi, các nhóm khác tham gia, trao đổi. Giảng viên lắng nghe, góp ý sau đó chuyển sang đơn vị kiến thức mới. Đây chính là biện pháp khắc phục tình trạng nhiệm vụ thảo luận chỉ tập trung vào một số thành viên.

- Ba là, nhóm “kim tự tháp”

Đây là hình thức mở rộng nhóm rì rầm. Sau giai đoạn nhóm nhỏ thảo luận, giảng viên cho 2 đến 3 nhóm nhỏ sáp nhập thành nhóm lớn hơn. Các nhóm lớn thảo luận, thống nhất câu trả lời (từ 3 đến 5 phút) sau đó cử đại diện trình bày trước lớp, nhóm còn lại góp ý, bổ sung. Đây cũng là một trong số những biện pháp khắc phục hiện tượng người ngoài cuộc, đồng thời tạo điều kiện hoàn chỉnh nhiệm vụ học tập mới với chất lượng cao hơn.

- Bốn là, nhóm “bể cá”

Giảng viên chia lớp thành 2 nhóm là: Nhóm thảo luận, nhóm quan sát và giao nhiệm vụ nghiên cứu một vấn đề. Khi đó, nhóm thảo luận ngồi trước lớp hoặc giữa lớp và thảo luận với nhau, còn những học sinh khác trong lớp theo dõi cuộc thảo luận đó, sau khi kết thúc cuộc thảo luận thì đưa ra những nhận xét về cách ứng xử của những người thảo luận. Trong nhóm thảo luận có thể có một vị trí không có người ngồi. Thành viên tham gia nhóm quan sát có thể ngồi vào chỗ đó và đóng góp ý kiến vào cuộc thảo luận, hay đưa ra một câu hỏi đối với nhóm thảo luận hoặc phát biểu ý kiến khi cuộc thảo luận bị chững lại trong nhóm. Cách luyện tập này được gọi là kỹ thuật “núi bể cá” vì những người ngồi vòng ngoài có thể quan sát những người thảo luận tương tự như xem những con cá bơi trong một chậu cá cảnh. Trong quá trình thảo luận, những người quan sát và những người thảo luận sẽ thay đổi vai trò với nhau. Hình thức này rất hiệu quả đối với việc làm tăng ý thức trách nhiệm cá nhân trước tập thể và tạo động cơ cho những người trình bày ý kiến của mình trước tập thể.

Năm là, nhóm khép kín và nhóm mở.

Nhóm khép kín là các thành viên trong nhóm làm việc trong khoảng thời gian dài, thực hiện trọn vẹn một hoạt động học tập từ giai đoạn đầu đến cuối cùng. Nhóm mở là các thành viên có thể tham gia một hoặc vài giai đoạn phù hợp với khả năng và sở thích của mình. Hình thức này mang lại cho người học nhiều khả năng lựa chọn vấn đề để thực hiện hiệu quả, chủ động về thời gian, sức lực.

3.1.2. Khái niệm phát triển năng lực giải quyết vấn đề

** Khái niệm năng lực giải quyết vấn đề*

Trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể 2018 của Bộ Giáo dục và Đào tạo nước ta, năng lực được định nghĩa: “Là thuộc tính cá nhân, được hình thành, phát triển nhờ tố chất sẵn có

và quá trình học tập, rèn luyện, cho phép con người huy động tổng hợp các kiến thức, kĩ năng và các thuộc tính cá nhân khác như hứng thú, niềm tin, ý chí,... để thực hiện thành công một loại hoạt động nhất định, đạt kết quả mong muốn trong điều kiện cụ thể” [14].

Có thể thấy, khái niệm năng lực, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo có nhiều định nghĩa khác nhau, phản ánh các khía cạnh khác nhau. Tuy nhiên, trong bài viết này, chúng tôi sử dụng định nghĩa của Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018) được nêu ra trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể 2018: Năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo trong học tập là khả năng giải quyết vấn đề học tập để tìm ra những cái mới ở mức độ nào đó. Để có năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo, chủ thể phải ở trong tình huống có vấn đề, tìm cách giải quyết mâu thuẫn nhận thức hoặc hành động và kết quả là đề ra được phương án giải quyết có tính mới.

Năng lực giải quyết vấn đề thể hiện khả năng của mỗi cá nhân (khi làm việc một mình hoặc làm việc cùng một nhóm) trong việc tư duy, tìm kiếm, thực hiện giải pháp giải quyết vấn đề đó. Tính sáng tạo là tính mới của phương án giải quyết vấn đề.

Trong quá trình giải quyết vấn đề, chủ thể giải quyết vấn đề thường phải trải qua các giai đoạn cơ bản: Khám phá vấn đề, tổ chức quá trình giải quyết vấn đề (tìm hiểu vấn đề, tìm hướng đi, thu thập, tiến trình,... để dần tiến tới một giải pháp giải quyết vấn đề), thực hiện giải pháp (giải quyết các vấn đề nhỏ hơn ở từng lĩnh vực/nội dung cụ thể; chuyển đổi ý nghĩa của kết quả thu được về bối cảnh thực tiễn) và đánh giá giải pháp vừa thực hiện, hoặc tìm kiếm giải pháp khác.

Cấu trúc của năng lực giải quyết vấn đề:

Cấu trúc năng lực giải quyết vấn đề dự kiến phát triển ở sinh viên gồm 4 thành tố, mỗi thành tố bao gồm một số hành vi cá nhân khi làm việc độc lập hoặc khi làm việc nhóm trong quá trình giải quyết vấn đề. Cụ thể là:

Một là, phân tích được tình huống trong học tập và trong cuộc sống; phát hiện và nêu được tình huống có vấn đề trong học tập và trong cuộc sống.

Hai là, thu thập và làm rõ thông tin liên quan đến vấn đề; đề xuất và phân tích được một số giải pháp giải quyết vấn đề; lựa chọn được giải pháp phù hợp nhất.

Ba là, thực hiện và đánh giá giải pháp giải quyết vấn đề; suy ngẫm về cách thức và tiến trình giải quyết vấn đề để điều chỉnh và vận dụng trong bối cảnh mới.

** Khái niệm phát triển năng lực giải quyết vấn đề*

Phát triển năng lực giải quyết vấn đề trong dạy học là quá trình thúc đẩy khả năng tư duy của người học thông qua việc phát hiện và làm rõ được vấn đề; đề xuất, lựa chọn, thực hiện và đánh giá được các giải pháp giải quyết vấn đề.

3.2. Tầm quan trọng của việc sử dụng thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề

3.2.1. Nội dung và đặc điểm của môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh

Tư tưởng Hồ Chí Minh là môn học được đưa vào giảng dạy ở các trường đại học, cao đẳng từ năm học 2003 - 2004. Tư tưởng Hồ Chí Minh có vai trò đặc biệt quan trọng trong chương trình đào tạo trình độ đại học, cao đẳng ở Việt Nam. Môn học không chỉ cung cấp cho người học những hiểu biết căn bản, hệ thống về cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh mà còn trang bị cho người học thế giới quan, nhân sinh quan và phương pháp luận để ở đời và làm người; bồi đắp, củng cố, tăng cường lý tưởng, niềm tin và quyết tâm nỗ lực hành động nhằm góp phần xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bên cạnh đó, môn học còn cung cấp cơ sở khoa học để người học có thể tiếp thu các môn học khác có liên quan trong chương trình đào tạo, đặc biệt là đối với các ngành khoa học xã hội và nhân văn. Theo đó, trong kết cấu chương trình của Bộ Giáo dục và Đào tạo, môn học Tư tưởng Hồ Chí Minh đề cập trực tiếp đến toàn bộ những quan điểm mang tính toàn diện và hệ thống của Chủ tịch Hồ Chí Minh về những vấn đề cơ bản của sự nghiệp cách mạng Việt Nam, từ cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân cho đến cách mạng xã hội chủ nghĩa.

Nghiên cứu toàn bộ nội dung chương trình môn Tư tưởng Hồ Chí Minh cho thấy, môn học có những đặc điểm cơ bản sau:

- Thứ nhất, sự thống nhất giữa cuộc đời, sự nghiệp, đạo đức, lối sống với tư tưởng của lãnh tụ Hồ Chí Minh

Nội dung kiến thức môn Tư tưởng Hồ Chí Minh là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa cuộc đời lãnh tụ Hồ Chí Minh với hệ thống quan điểm lý luận của Người. Bản thân Hồ Chí Minh không chỉ là một nhà tư tưởng lỗi lạc mà chính cuộc sống, việc làm bình thường hàng ngày của Người là hiện thân của những tư tưởng ấy. Cuộc đời, sự nghiệp, tư tưởng, đạo đức, phong cách của Người là sự hội tụ của chủ nghĩa yêu nước chân chính với chủ nghĩa quốc tế trong sáng, kết tinh những giá trị văn hoá phương Đông và phương Tây, truyền thống và hiện đại, dân tộc và quốc tế. Chính vì vậy, việc học tập môn học không chỉ dừng lại ở nghiên cứu các quan điểm của Hồ Chí Minh trên nhiều phương diện mà quan trọng hơn cả là nghiên cứu về cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Người cùng với những phẩm chất đạo đức và phong cách để học tập tấm gương lãnh tụ Hồ Chí Minh một cách chủ động, tích cực. Từ đó, sinh viên hình thành được các phẩm chất cho bản thân mình như yêu nước, vượt khó, nhân ái và khoan dung.

Thứ hai, sự thống nhất giữa lý luận với thực tiễn

Đây là đặc điểm nổi bật của môn Tư tưởng Hồ Chí Minh bởi Hồ Chí Minh là người luôn coi trọng thực tiễn và lấy thực tiễn làm điểm xuất phát cho toàn bộ sự nghiệp cách mạng của mình.

Xuất phát từ nhu cầu của thực tiễn, Người đã quyết tâm ra đi tìm đường cứu nước. Quá trình khảo nghiệm thực tiễn cách mạng ở các châu lục trên thế giới, đã đưa Người đến với chủ nghĩa Mác - Lênin và chính Người đã vận dụng sáng tạo lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể của Việt Nam. Ở Hồ Chí Minh, thực tiễn luôn luôn gắn với lý luận; lý luận đi đôi với thực tiễn và trở thành một nguyên tắc quan trọng trong nhận thức và hành động.

Xuất phát từ đặc điểm này của Tư tưởng Hồ Chí Minh, quá trình dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh luôn gắn lý luận với thực tiễn: căn cứ vào những điều kiện lịch sử cụ thể để luận giải cho sự hình thành các quan điểm, tư tưởng Hồ Chí Minh; lấy những dẫn chứng sinh động trong thực tế để chứng minh cho tính đúng đắn của Tư tưởng Hồ Chí Minh; vận dụng, liên hệ những quan điểm, tư tưởng Hồ Chí Minh vào cuộc sống hiện tại.

Thứ ba, tính toàn diện và hệ thống trong luận giải các vấn đề của cách mạng Việt Nam

Tư tưởng Hồ Chí Minh được hình thành và phát triển trong quá trình hoạt động cách mạng gắn liền với cách mạng giải phóng dân tộc Việt Nam và các nước thuộc địa trên thế giới. Với mục tiêu xuyên suốt sự nghiệp cách mạng là độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, Hồ Chí Minh đã nghiên cứu một cách hệ thống các vấn đề đảm bảo cho sự thành công của cách mạng giải phóng dân tộc. Từ việc xác định đúng đắn mâu thuẫn chủ yếu của xã hội thuộc địa phương Đông, đối tượng của cách mạng thuộc địa, Người đã chỉ ra được con đường cứu nước cho dân tộc mình, giải quyết những bế tắc, khủng hoảng về đường lối cứu nước của Việt Nam những năm đầu thế kỷ XX.

3.2.2. Vai trò của việc sử dụng thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho sinh viên

Thảo luận nhóm là phương pháp được nhiều giáo viên quan tâm đến bởi những ưu thế của phương pháp này mang lại khi được sử dụng có hiệu quả trong quá trình dạy học góp phần hình thành và phát triển năng lực cho người học, trong đó có năng lực giải quyết vấn đề..

Năng lực giải quyết vấn đề là việc sinh viên huy động, sử dụng hiệu quả kinh nghiệm, vốn sống, hiểu biết, kỹ năng, tình cảm... để giải quyết các vấn đề, tình huống cụ thể nảy sinh trong thực tiễn đời sống. Năng lực giải quyết vấn đề thể hiện ở khả năng nhận thức, phát hiện vấn đề; chỉ ra được bản chất của vấn đề; xác định được nguyên nhân của vấn đề; xác định, điều chỉnh được quy trình giải quyết vấn đề; đưa ra giải pháp, cách giải quyết vấn đề; đánh giá được quá trình tham gia cũng như kết quả giải quyết vấn đề của bản thân và của người khác...

Xuất phát từ nhu cầu thực tế của xã hội đòi hỏi cần có những người có năng lực giải quyết vấn đề bởi năng lực này giúp cho cá nhân phát triển cao, kỹ năng học tập được phát triển và có nhu cầu muốn học tập. Mâu thuẫn về mặt kiến thức tạo nên sự thách thức buộc sinh viên phải suy

nghĩ để tìm câu trả lời và cũng là tìm giải pháp cho một vấn đề thực tế.

Trong quá trình giải quyết vấn đề, đòi hỏi sinh viên phải có sự sáng tạo trong cách nghĩ, cách làm. Chính sự sáng tạo trong quá trình học tập là nhân tố tích cực trong việc biến kho tàng tri thức của nhân loại thành vốn riêng của mình. Tư duy sáng tạo và quá trình giải quyết vấn đề có quan hệ biện chứng với nhau, thúc đẩy nhau phát triển. Giải quyết vấn đề luôn là phần quan trọng, là cốt lõi của kỹ năng sống khiến con người thay đổi và phát triển chính mình, luôn khát vọng được học tập và khát vọng sống.

Sử dụng phương pháp thảo luận nhóm, giảng viên tạo nên một chuỗi những tình huống, chủ đề có vấn đề và điều khiển hoạt động của người học nhằm tự lực giải quyết những vấn đề học tập thông qua đó từng bước hình thành và phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho người học, biểu hiện qua một số khía cạnh cụ thể sau:

Thứ nhất, khuyến khích sinh viên tư duy tích cực để giải quyết vấn đề.

Trong quá trình thảo luận nhóm, giảng viên tạo ra các tình huống, chủ đề thảo luận, điều khiển sinh viên phát hiện vấn đề, hoạt động tự giác và tích cực để giải quyết vấn đề.

Quá trình chuẩn bị thảo luận đòi hỏi sinh viên phải chủ động tìm kiếm thông tin, huy động kiến thức, kinh nghiệm để tìm được lời giải cho các tình huống, chủ đề thảo luận do giáo viên đưa ra. Từ đó khuyến khích tính đa dạng và chủ động tư duy của sinh viên trong quá trình giải quyết vấn đề, rèn luyện cho sinh viên các thao tác cơ bản của tư duy như phân tích, so sánh, qui nạp, diễn dịch, khái quát, tổng hợp...

Thứ hai, khuyến khích sinh viên hợp tác chia sẻ trước những thách thức trí tuệ.

Trong quá trình tham gia thảo luận nhóm, sinh viên phải đối mặt với những thách thức về trí tuệ. Để giải quyết vấn đề, sinh viên phải thu thập thông tin, thảo luận trước khi đưa ra kết luận. Quá trình giải quyết vấn đề buộc sinh viên phải biết cách làm việc theo nhóm như: Biết lắng nghe ý kiến của các thành viên trong nhóm, biết phê phán và biết cách trình bày quan điểm của mình trước nhóm. Như vậy, tiến hành thảo luận nhóm để giải quyết vấn đề khiến sinh viên được trải nghiệm những quan hệ sẻ chia và thách thức về trí tuệ. Chẳng hạn, khi dạy nội dung Tư tưởng Hồ Chí Minh về Đảng Cộng sản, giảng viên cho sinh viên thảo luận: "*Nhận xét quy luật ra đời của Đảng Cộng sản Việt Nam theo quan điểm của Hồ Chí Minh*", sinh viên sẽ trao đổi cùng nhau để phân tích, so sánh tư tưởng Hồ Chí Minh với tư tưởng của các bậc tiền bối của Việt Nam, quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin về vấn đề này, từ đó rút ra nhận định chung trên cơ sở các dữ kiện đưa ra.

Thứ ba, sinh viên xác định được mục đích học tập là để phát triển bản thân mình.

Các nghiên cứu về lý luận dạy học đã khẳng định rằng, muốn nâng cao chất lượng dạy học thì cần phải quan tâm đến người học với tư cách là chủ thể trong quá trình học tập. Trong quá trình tham gia thảo luận nhóm, sinh viên được đặt vào những tình huống có vấn đề để phân tích, đề xuất và thực hiện hướng giải quyết vấn đề một cách chủ động, tự giác. Trong khi phát hiện và giải quyết vấn đề, sinh viên sẽ huy động được tri thức và khả năng cá nhân, khả năng hợp tác, trao đổi, thảo luận với bạn bè để tìm ra cách giải quyết vấn đề tốt nhất. Bên cạnh những tình huống có vấn đề mà giảng viên cung cấp, bản thân sinh viên tự lực phát hiện những vấn đề nảy sinh trong hoàn cảnh của mình hay của cộng đồng, tự lực đề xuất các giả thuyết, giải pháp giải quyết. Sinh viên có thể tự đánh giá chất lượng và hiệu quả việc giải quyết vấn đề của bản thân. Khi dạy nội dung Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức, chủ đề thảo luận giao cho các nhóm có thể là: *Hãy liệt kê những hiện tượng đi ngược với chuẩn mực đạo đức của Hồ Chí Minh trong thực tiễn nghề nghiệp của anh (chị) và đề xuất các giải pháp khắc phục. Ý nghĩa của việc nghiên cứu vấn đề này đối với anh (chị)?* Các nhóm sẽ nhận diện, đánh giá, đồng thời đề xuất các phương án tối ưu. Thông qua đó, mỗi thành viên trong nhóm xác định được trách nhiệm của mình trong rèn luyện, tu dưỡng đạo đức nghề nghiệp bản thân.

4. Kết luận

Qua những nội dung trên, chúng tôi nhận thấy được vai trò rất quan trọng của phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học môn Tư tưởng Hồ Chí Minh đến việc phát triển năng lực giải

quyết vấn đề của sinh viên ở các trường đại học. Sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong dạy học, giảng viên không chỉ giúp sinh viên nắm vững nội dung môn học, có cái nhìn đúng đắn về nội dung môn học đem lại, mà còn giúp sinh viên có nhiều cơ hội để lĩnh hội tốt các tri thức, nắm bắt được con đường đi đến tri thức, đồng thời rèn luyện kỹ năng, tư duy cũng như thái độ, phong cách làm việc khoa học một cách tích cực và hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] T. H. Tran, "Group discussion method in teaching Basic principles of Marxism - Leninism in philosophy at universities in Hanoi," Doctoral Thesis in Education, Hanoi National University of Education, p. 40, 2005.
- [2] T. T. N Ta, "Measures to promote students' cognitive positivity in teaching the subject Basic principles of Marxism-Leninism at universities and colleges," Doctoral Thesis in Education, Hanoi National University of Education, pp. 99-100, 2015.
- [3] D. T. Tu, "Fostering the ability to detect and solve problems for high school students in teaching Geometry," Doctoral Thesis in Educational Science, Vinh University, p. 37, 2012.
- [4] T. H. T. Nguyen, "Developing math problem-solving ability in the direction of discovering and solving creative problems for fairly good students in high schools," Doctoral thesis in education, Vietnam National Institute of Educational Sciences, Hanoi, p. 52, 2002.
- [5] T. T. Mai, "Measures to improve the effectiveness of using the group discussion method in teaching the subject of the Communist Party of Vietnam's revolutionary line," *Journal of Education and Society*, vol. 9, pp. 261-266, September 2017.
- [6] T. T. Mai, "Some factors affecting the use of group discussion method in teaching the subject Revolutionary line of the Communist Party of Vietnam in the direction of capacity development," *Journal of Education and Society*, vol. 84, no. 145, pp. 15-18, 2018.
- [7] T. L. Le, "Teaching pedagogy at Pedagogical University according to performance approach," Doctoral Thesis in Education, Thai Nguyen University, p. 44, 2013.
- [8] T. M. P. Tran, *Teaching Political Economy by Positive Method*, Pedagogical University Press, Hanoi, p. 48, 2007.
- [9] T. M. Dang, "Using the group discussion method combined with teaching techniques in teaching Ho Chi Minh Thought subject to the orientation of capacity development," *Teachers of Vietnam Scientific Magazine*, no. 113, pp. 28 -30, 2016.
- [10] T. M. Dang, "The meaning of using group discussion method in teaching Ho Chi Minh ideology subject in the direction of capacity development," *Teachers of Vietnam Scientific Magazine*, no. 3, pp. 143- 145, 2017.
- [11] T. M. Dang, "Combining the group discussion method with the case study method in teaching Ho Chi Minh Thought," *Teachers of Vietnam Scientific Magazine*, no. 112, pp. 11-13, 2016.
- [12] V. V. Pham, *Scientific Research Methodology*, Hanoi National University Press, p. 188, 2000.
- [13] H. C. Nguyen, *The basics of the curriculum and teaching process*, Education Publishing House, p. 52, 2004.
- [14] Vietnam Ministry of Education and Training, *General curriculum universal education program 2018*, Promulgated according to Circular No. 32/2018/-BGDDT, December 26, 2018 of the Minister of Education and Training, 2018.